

درجه بندی مجازات ها

تالیف

بی احمدپور بخوانی

مشارک حوقی و مدرس دانشگاه

انتشارات قانون یار

۱۳۹۹

سرشناسه	احمدپور بخوانی، علی، ۱۳۵۲ -
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	درجه بندی مجازات‌ها/تالیف علی احمدپور بخوانی؛ ویراستار حمزه ملکی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۱۳۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۷۵-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	مجازات -- ایران
موضوع	Punishment -- Iran
موضوع	حقوق جزا -- ایران
موضوع	Criminal law -- Iran
موضوع	مجازات -- انگلستان
موضوع	Punishment-- Great Britain
موضوع	مجازات -- فرانسه
موضوع	Punishment -- France
رده بندی کنگره	KMH88
رده بندی دیویی	۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۳۹۱
وضعیت رکورد	فیا

مجله حقوق قانون یار

درجه بندی مجازات ها

تألیف: علی احمدپور بخوانی

ویراستار: حمزه ملکی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۷۵-۵

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶

فهرست مطالب

۹.....	پیشگفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول
۱۳.....	کلیات
۱۳.....	بخش اول: بررسی و تعریف واژه جرم
۱۴.....	بند اول: تعریف جرم در جرم شناسی
۱۵.....	بند دوم: تعریف جرم در حقوق
۱۷.....	بخش دوم: بررسی و شناخت واژه مفهوم مجازات
۲۰.....	بخش سوم: بررسی و شناخت اقسام مجازات ها در قانون
۲۱.....	بند اول: مجازات های عمومی
۲۴.....	بند دوم: مجازات های خصوصی
۳۰.....	بخش چهارم: بررسی و آشنایی با درجه بندی مجازات
۳۰.....	بند اول: درجه بندی مجازات ها بر اساس هدف اجتماعی
۳۰.....	بند دوم: درجه بندی مجازات بر مبنای شدت و خفای آن
۳۰.....	بخش پنجم: مزایای و فاکتورهای مثبت درجه بندی مجازات ها
۳۱.....	بند اول: هدف سودمندی
۳۱.....	بند دوم: هدف اخلاقی
۳۱.....	بند سوم: هدف اصلاحی
۳۲.....	بخش ششم: بررسی و شناخت مجازات های بدنی در قانون
۳۲.....	بخش هفتم: طبقه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی ۱۳۰۴
۳۵.....	بخش هشتم: طبقه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی ۱۳۵۲
۴۰.....	بخش نهم: طبقه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی ۱۳۶۱
۴۱.....	بخش دهم: طبقه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۰
۴۳.....	فصل دوم
۴۳.....	تحلیل و واکاوی درجه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۴۳.....	بخش اول: نگاهی به درجه بندی مجازات های تعزیری

۴۹.....	بخش دوم: جایگاه اعدام در درجه بندی مجازات ها
۴۹.....	بند اول: اعدام در قوانین جزایی ایران
۵۰.....	بند دوم: اعدام قصاصی
۵۳.....	بند سوم: اعدام حدی
۵۶.....	بخش سوم: جایگاه جرایم علیه امنیت کشور در درجه بندی مجازات ها
۶۱.....	بخش چهارم: مجازات شلاق تعزیری در درجات هشتگانه مجازات تعزیری
۶۴.....	بخش پنجم: بررسی جایگاه مجازات زندان در درجه بندی مجازات ها
۶۹.....	بخش ششم: آثار درجه بندی مجازات ها در قانون مجازات اسلامی جدید
۷۹.....	بخش هفتم: تشدید درجه مجازات ها
۸۴.....	بخش هشتم: بررسی جزای نقدی در راستای درجه بندی مجازات ها
۸۵.....	بخش نهم: جایگاه ماده اموال در راستای درجه بندی مجازات ها
۹۰.....	بخش دهم: بررسی مجازات های درجه بندی شده
۹۰.....	بند اول: جرایم مواد مخدر
۹۲.....	بند دوم: محرومیت از حقوق اجتماعی
۹۳.....	بند سوم: مجازات اشخاص حقوقی
۹۶.....	بند چهارم: انواع تبعید در قوانین جزایی ایران
۱۰۹.....	بخش یازدهم: بررسی جرایم متعدد اطفال و نوجوانان
۱۱۱.....	بخش دوازدهم: بررسی و تحلیل جرم کلاهبرداری در بن راستا
۱۱۲.....	بخش سیزدهم: نگاهی به درجه بندی مجازات در آئین دادرسی
۱۱۹.....	بخش چهاردهم: نگاهی به درجه بندی مجازات در حقوق جزای فرانسه
۱۲۰.....	بند اول: درجه بندی مجازات ها
۱۲۱.....	بند دوم: مجازات های جنایی
۱۲۲.....	بند سوم: مجازات های جنحه ای
۱۲۵.....	بند چهارم: دوره تأمینی
۱۲۵.....	بند پنجم: مجازات های خلافی
۱۲۹.....	منابع و مآخذ

پیشگفتار

در تمام نظام‌های حقوق کیفری در طول تاریخ، انواع مختلف مجازات‌ها برحسب شرایط زمانی و مکانی مورد استفاده بوده است. مطالعات تاریخی حقوق کیفری حاکی از آن است که اشکال مختلف مجازات‌های سالب حیات، تازیانه و قطع اعضای بدن، به دلایل جامعه شناختی، روانشناختی، اقتصادی و سیاسی، جزء مجازات‌های رایج بوده‌اند. با تصویب قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲) مجازات بازدارنده (که مرز آن با تعزیر چندان روشن نبود و سرمنشأ اختلاف نظرات، انتقادات بسیاری شده بود) حذف شد و مجازات‌ها مجدداً به همان تقسیمات چهارگان فوق‌الذکر بازگشت اما این بار نظام تقسیم‌بندی مجازات‌ها با یک تحول اساسی همراه بود و آن، درجه‌بندی مجازات‌های تعزیری به هشت درجه به‌موجب ماده ۱۹ قانون مزبور بود. درجه‌بندی‌ای که به استناد برخی، مبنای هشت‌گانه بودن آن روشن نیست، به گمان برخی، دارای توجیهات عقلی، منطقی و فقهی متعددی بوده و از مهم‌ترین پیش‌نیازهای نیل به اهداف مستتر در کیفر تعزیر و مشخصه‌ادرلی همچون فردی کردن مجازات‌ها می‌باشد. البته به عقیده برخی دیگر از آنجا که این درجه‌بندی، بدون بسترسازی لازم و توجه به معیارهای اصل تناسب جرم و مجازات تنظیم شده است، به‌نهایت نتایج مورد نظر دست نیافته بلکه افزایش آسیب‌های بسیار زیادی را به همراه داشته است. در حال حال ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲) ماهیتاً هشت نوع مجازات را به‌عنوان تعزیر در هشت درجه مختلف، دسته‌بندی کرده است. درجه یک شامل شدیدترین مجازات‌ها از جمله حبس بیش از ۲۵ سال و جزای نقدی بیش از یک میلیارد ریال و درجه هشت شامل خفیف‌ترین مجازات‌ها از جمله حبس تا ۳ ماه و جزای نقدی تا ده میلیون ریال است. درجه بندی صحیح جرایم و مجازات‌ها، نقش مؤثری در صدور احکام قضایی عادلانه و متناسب با جرایم داشته ایجاد نظم در رویه قضایی را موجب شده و حاکمیت هرچه بیشتر اصل قانونی بودن جرم و مجازات را در پی دارد. از این رو، از گذشته‌های دور تاکنون به ویژه در قرن اخیر، موضوع

طبقه‌بندی جرایم و مجازات‌ها، یکی از دغدغه‌های اصلی حقوقدانان بوده است. در حقوق ایران نیز این موضوع، مطمح نظر قانونگذار قرار گرفته است. با توجه به اینکه تمام تدابیر تأمینی، تخفیفی و تشدیدیی بر مبنای درجه مجازات اعمال می‌شود، لذا دادگاه‌ها باید در هنگام صدور حکم، درجه مجازات را با استناد به ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲) مشخص نمایند. برای مثال میزان تخفیف مطابق ماده ۳۸ همان قانون، بر مبنای درجه‌بندی اعمال خواهد شد؛ همچنین مقررات تعلیق، تعویق، آزادی مشروط و غیره با لحاظ درجه مجازات‌ها اعمال می‌شوند. مضافاً آنکه صلاحیت مرجع صالح به رسیدگی نیز براساس درجه مجازات تعزیری تعیین می‌شود. از جمله آسیب‌های درجه‌بندی مجازات‌ها در ماده ۱۹ قانون جدید مجازات اسلامی عبارت است از: عدم هماهنگی میان میزان مجازات‌های قوانین جاری با درجه‌بندی موضوع ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، برخورد دوگانه قانونگذار در اعمال درجه‌بندی مذکور در قوانین قبل و پس از سال ۱۳۹۰، عدم تناسب بین مجازات‌های مشمول هر درجه تشدید غیرموجه درجه برخی از مجازات‌های تعزیری و به تبع آن، محرومیت عده‌ای از محکومان از استیازات و تخفیفات خاص، ایجاد زمینه صدور احکام متفاوت در موضوع واحد که موجب مخدوش شدن وحدت رویه قضایی می‌شود. ریشه و علت اصلی مخدوش بودن این درجه‌بندی آن است که بدون ضابطه صحیح تنظیم شده است. همچنین لازم به ذکر است در رفع ایرادهای مذکور لازم است پیش از درجه‌بندی مجازات‌ها، جرایم بر اساس ماهیت و آثار زیان‌بار فردی، اجتماعی که از دیدگاه اسلام دارند، درجه‌بندی شوند. سپس بر اساس معیارهای اصل تناسب جرم و مجازات، رابطه منطقی بین مراتب مجازات‌ها و مراتب جرایم ایجاد شود؛ تا هر جرمی، مجازات متناسب با درجه خود را دریافت کند و هماهنگی ظاهری و ماهوی بین مجازات‌های هر درجه ایجاد شود. تنها با این روش است که شاهد توسعه عدالت کیفری و وحدت رویه بیشتر قضایی خواهیم بود.